

GENERALADVOKATEN

GENERALADVOKATENS ÅRSRAPPORT OVER DISIPLINÆR- OG STRAFFESAKER I FORSVARET I 2014

INNHold

1	Sammendrag og hovedkonklusjoner	2
2	Nærmere gjennomgang – antall og refselsesmiddel	3
2.1	Generelt	3
2.2	Totalantallet	3
2.3	Forseelsenes art	4
2.4	Valg av refselsesmiddel	5
2.5	Fordeling på personellkategorier	6
3	Klagesaksbehandling	6
4	Generaladvokatens uttalelser i klage- og kontroll saker	7
4.1	Klagesaker	7
4.2	Kontroll saker	8
5	Dommer i straffesaker	8
5.1	Sak om militærnekting og uriktig tjenestlig erklæring	9
5.2	Sak om bedrageri	9
5.3	Sak om vold mot overordnet	9

GENERALADVOKATENS ÅRSRAPPORT OVER DISIPLINÆR- OG STRAFFESAKER I FORSVARET I 2014

1. Sammendrag og hovedkonklusjoner

Rapporten blir nær sagt som vanlig avgitt senere enn ønskelig, fordi enkelte avdelinger, selv etter generaladvokatens purringer, henger etter med innrapporteringen av refselsler. Noe av forklaringen ligger i disiplinærreglementet, som for noen avdelinger legger opp til en omstendelig innrapporteringsprosess. I andre tilfeller ligger forklaringen formodentlig i at sjefen enten ikke er sitt lovpålagte ansvar bevisst, eller at kyndig personell ved avdelingen skiftes ut uten at kompetansen videreføres.

Ordningen med tilsyn og kontroll av refselsler har sin begrunnelse i hensynet til refsedes rettssikkerhet. Derfor er det viktig at avdelingene har gode innrapporteringsrutiner. Det er mindre problematisk at generaladvokatens årsrapport blir forsinket, skjønt det er å foretrekke at den kommer ut mens tallene ennå har noe aktualitet ved seg.

Generaladvokaten forventer at det vil komme inn en god del refselsler til kontroll også etter at årsrapporten er utgitt. Disse tallene vil først kunne komme til syne i årsrapporten for refselsler ilagt i 2015.

Statistikken som følger baserer seg på kontrollordningen nevnt foran, fastsatt i disiplinærreglementet. Avdelingene skal månedlig sende sine kontrolleksemplarer til krigsadvokatene som gir sine merknader tilbake til vedkommende sjef. Denne skal deretter sende månedens kontrolleksemplarer med alle merknader til generaladvokaten, og skal spesielt opplyse om hvilke tiltak som er iverksatt med bakgrunn i krigsadvokatens eventuelle merknader. Generaladvokaten gir deretter sin uttalelse til de respektive generalinspektører.

Totalt antall refselsler registrert hos generaladvokaten for 2014 er 554. Dette gir en refselseshyppighet per soldatårsverk på 6,5 %, som ligger i samme område som øvrige år i perioden 2005–2013. Dette er under halvparten av typisk refselseshyppighet i perioden 1994–2002.

23 % av refselsene ilagt i 2014 gjelder alkoholrelaterte overtredelser, som dermed er den vanligste typen overtredelse. Dette er høyere enn det tilsvarende tallet for 2013 (17 %). I 2012 var andelen på 24 %.

Overtredelsesklassen det er reagert nest mest overfor i 2014, er ulovlig fravær (19,2 %). I 2013 var andelen på 17,6 %, noenlunde det samme som i 2012.

Verdt å merke seg er at det har vært en tydelig nedgang i andelen refselsler ilagt for våpenforseelser, som i de aller fleste tilfeller gjelder vådeskudd uten personskaide: 10,8 % i 2014 mot 19,5 % i 2013 og 17,8 % i 2012.

Bot er fremdeles det mest brukte refselsesmiddelet med god margin, benyttet i ca. 84 % av refselsene mot 81 % i 2013 og 77 % i 2012.

Arrest er det mest inngripende refselsesmiddelet og forbeholdes de mest alvorlige disiplinærsakene. I 2014 ble arrest benyttet i 6,7 % av sakene, mot 6,9 % i 2013 og 9,2 % i

2012.

Frihetsinnskrenkning og irettesettelse er begge benyttet i 4,7 % av sakene, ned fra henholdsvis 4,8 % og 7 % i 2013.

Nærmere kommentarer med opplysning om utviklingen over flere år er gitt nedenfor.

2. Nærmere gjennomgang – antall og refselsesmiddel

2.1 Generelt

Som nevnt er det en usikkerhet ved statistikken at det mangler innrapportering fra enkelte avdelinger. Videre må statistikken leses i lys av at det ikke sjelden reageres på flere forhold i samme refselse, jf. disiplinærloven § 8 og disiplinærreglementet punkt 33–39. Slike refselsener er i statistikken bare registrert under det forholdet som dekkes best av grunnlagsbeskrivelsen. Er det flere forhold som beskrives godt og tilstrekkelig, legges det mest alvorlige forholdet til grunn.

2.2 Totalantallet

Det samlede antall refselsener synes å ha stabilisert seg etter en brå nedgang fra 2002 til 2004. Selv om tallene for 2002 også var noe ufullstendige, var rapporteringen fra avdelingene vesentlig mer mangelfull for 2003. Det er følgelig rimelig å anta at reduksjonen i ilagte refselsener ikke var så stor som de innrapporterte tallene skulle tilsi. I 2004 var innrapporteringen katastrofalt dårlig, med en viss bedring i 2005. Det er først fra 2006 at generaladvokaten anser tallene som noenlunde pålitelige.

Antallet ilagte refselsener har etter våre opptegnelser hatt følgende utvikling siden 2002:

År	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ant.	1989	850 ¹	416 ²	628 ³	551	636	503	603	590	669	553	480

År	2014
Ant.	554

Vel så interessant som antallet refselsener som sådan, er refselseshyppigheten regnet som antall refselsener sett i forhold til antall soldatårsverk. Frem til 2001 ble det tatt utgangspunkt i antall tjenestegjørende dager, mens man senere har regnet mot rekvirert styrke. Den siste beregningsmåten vil gi en noe lavere refselseshyppighet, da den ikke tar høyde for at mannskapsstyrken reduseres gjennom frafall av forskjellige årsaker.

Sammenligningen viser at antall refselsener per soldatårsverk regnet i prosent endret seg fra 14 til 7 fra 2002 til 2003, dette under forutsetning av at et antall på 850 refselsener er noenlunde riktig. Etter 2005 ligger beregnet refselseshyppighet i området 5–7 %.

¹ Anslag. Antall registrerte refselsener ved generaladvokatens kontor er 471.

² Tallet er basert på antall registrerte refselsener hos krigsadvokatene (første instans). Antall registrerte refselsener ved generaladvokatens kontor er 379. Tallet inkluderer ikke HMKG.

³ Tallet er basert på antall registrerte refselsener til krigsadvokatene (første instans). Antall registrerte refselsener ved generaladvokatens kontor er 550.

2000: 15 %	2005: 7 %	2010: 6 % ⁴
2001: 15 %	2006: 5 %	2011: 7,0 % ⁵
2002: 14 %	2007: 6 %	2012: 6,0 % ⁶
2003: 7 % (anslått)	2008: 5 %	2013: 5,7 % ⁷
2004: ukjent	2009: 6 %	2014: 6,5 % ⁸

Før 2000 hadde refselseshyppigheten siden 1994 ligget i området 14–17 %, mens den kunne ligge opp mot 50 % når man går lenger tilbake i tiden. Disiplinærstatistikken tyder på at den disiplinære situasjon i Forsvaret er god.

2.3 Forseelsenes art

Ulovlig fravær representerte i 2014 19,2 % av refselsene. I 2013 var andelen på 17,6 %, i 2012 var den 17,9 %, i 2011 16,5 % og i 2010 20 %. I 2009 var andelen påfallende lav med ca. 11 %, mens nivået i perioden 2004–2008 lå i området 20 %. Tilbake i 2002 var andelen 32,4 %.

Alkoholrelaterte overtredelser utgjorde i 2014 23 % av refselsene. I 2013 var andelen på ca. 17 %, mens den var 24 % i 2012, 32 % i 2011 og 30 % i 2010. I 2009 var andelen på 24,5 %, i 2008 30,5 %. I det meste av perioden siden 2003 har andelen ligget rundt 25 %, med et toppår i 2006 (ca. 34 %), og et bunn-år i 2007 (21,6 %). Tallene inkluderer ikke saker hvor beruselse har vært med i bildet som årsaksfaktor ved for eksempel ordrenektelse og vold.

Det er som nevnt foran registrert en betydelig nedgang hva angår *våpenforseelser*, med 10,8 % av refselsene i 2014 mot 19,5 % i 2013, 17,8 % i 2012 og 18,7 % i 2011. I 2010 var andelen hele 26 %. I 2009 og 2008 var andelen på henholdsvis 21 og 18 %. Andelen i 2014 er tilbake på nivået i perioden 2004–2007, altså omkring 11 %. Som nevnt i årsrapporten for refselsler ilagt i 2013, kan variasjonen ha noe å gjøre med tidligere forsvarssjefs innskjerpelse av korrekt våpenbehandling og den veiledning han distribuerte sommeren 2008 vedrørende retningslinjer for utmåling av refselse for vådeskudd. Veiledningen ble satt ut av kraft i november 2012.

Refselsler for overtredelser som *ordreunndlatelse*, *ordrenektelse* og *respektstridig opptreden* samt *vold mot befal eller militærpoliti* utgjør samlet sett ca. 9,8 % av refselsene, markant opp fra 2,5 % i 2013 og 3,6 % i 2012. Det samlede antall refselsler er 54, hvorav 38 refselsler er ilagt for ordreunndlatelse og 1 refselse er ilagt for vold.

Selv om vold mot befal/militærpoliti er en type overtredelse som i mange tilfeller vil vurderes for strafferettslig forfølgning, er antallet tiltalebeslutninger som går på vold såpass beskjedent at det, som i fjor og året før, neppe er grunn til å trekke andre konklusjoner enn at det er nokså lite friksjon mellom befal og mannskaper.

Vaktforsømmelser utgjør 2,9 % av refselsene, mot 9,2 % i 2013, 3,1 % i 2012, 2,3 % i 2011 og 1,9 % i 2010. Mye tyder således på at andelen var unormalt høy i 2013.

⁴ Etter at dette tallet ble beregnet er det rapportert inn ytterligere refselsler. Riktig refselsesprosent er derfor nærmere 7.

⁵ Basert på rekvirert styrke 9610.

⁶ Basert på rekvirert styrke 9265.

⁷ Basert på rekvirert styrke 8448.

⁸ Basert på rekvirert styrke 8531.

Soving på fyringsvakt har vært registrert separat i statistikken siden 2010. I 2014 er 4 % av refselsene ilagt for soving på fyringsvakt, mot 5 % i 2013, 6,5 % i 2012, 3,9 % i 2011 og 4 % i 2010. Soving på fyringsvakt med derpå følgende fare for brann medfører et meget alvorlig skadepotensiale. Selv om den utviste grad av skyld som regel er lav i disse sakene, er det derfor etter generaladvokatens oppfatning både riktig og viktig at det av preventive hensyn fortsatt reageres med refselse med mindre helt spesielle formildende omstendigheter skulle foreligge.

Trafikkforseelser utgjorde i 2014 2,7 % av refselsene, ned fra 4,4 % i 2013, 3,6 % i 2012 og 1,8 % i 2011. Ser man utviklingen over flere år, får man et tydelig bilde av en minkende andel trafikkforseelser. I 2004 og 2005 var andelen på 6,5 %, og i 2003 var tilsvarende tall ca. 10 %. Under forutsetning av at tallene gjenspeiler realiteter, og ikke bare for eksempel redusert aktivitet fra militærpolitiet side når det gjelder trafikkontroller, bør man si seg fornøyd med at det er få trafikk saker blant refselsene.

I 2014 er 3,4 % av refselsene registrert på gruppen for *seksuelt relaterte overtredelser*, noe opp fra 2,5 % i 2013 og 3,1 % i 2012. Det dreier seg totalt om 19 refselsener, hvorav 16 refselsener er registrert på gruppen for *seksuell handling med samtykke* og 3 refselsener er registrert på gruppen for *seksuell handling uten samtykke*. Hvorvidt saker som dreier seg om uønsket seksuell oppmerksomhet behandles disiplinært, eller forfølges strafferettslig av politiet, avhenger i ikke ubetydelig grad av fornærmedes ønske – for strafferettslig forfølgning kan det også være et krav i loven at fornærmede anmelder saken til politiet og begjærer mistenkte straffet. Det er heller ikke ethvert brudd på borgerlige straffebestemmelser som kan behandles disiplinært; det kan bare de mindre alvorlige forbrytelser, jf. disiplinærreglementet punkt 9.

Skadeverk, tyveri og vinningsforbrytelser utgjør til sammen 2,35 % av refselsene i 2014. Hvorvidt denne type saker skal forfølges disiplinært eller strafferettslig må avgjøres konkret. Krigsadvokat bør konsulteres.

Det samme gjelder *vold og trusler*, som til sammen utgjør 8 refselsener, en andel på 1,45 % av det totale antall refselsener, noenlunde det samme som i 2013 (1,2 %), 2012 (0,9 %), 2011 (1,3 %) og 2010 (1 %).

Det er registrert 6 refselsener på gruppen for *mobbing og trakassering* (1 %). I 2013 var det registrert 1 slik refselse, mot 9 i 2012. Det kan nok tenkes at enkelte tilfeller som tenderer mot mobbing/trakassering er registrert på gruppen militær skikk og orden (31 refselsener – 5,6 %), men i så fall dreier det seg om et beskjedent antall saker.

2.4 Valg av refselsesmiddel

Refselsesmiddelet *arrest* er brukt i 6,7 % av refselsene i 2014, mot 6,9 % i 2013 og 9,2 % i 2012. 5,5 % av refselsene medførte arrest i 2011, 2,5 % i 2010, 3,3 % i 2009, 5 % i 2008 og ca. 8 % i 2007.

Totalt er det i 2014 ilagt 37 refselsener på arrest, 19 av dem i Heimevernet hvorav 17 er ilagt for ulovlig fravær fra årlig trening.

Bot er det suverent mest brukte refselsesmiddelet, benyttet i ca. 84 % av refselsene. I 2013 var tallet 81 %, i 2012 var det 77 % og i 2011 82 %. Andelen i 2010 var 83 % mot ca. 76 % i 2009 og 77 % i 2008. Går man tilbake til 2006 og tidligere år, lå andelen på om lag 86 %.

Frihetsinnskrenkning brukes mindre og mindre: 4,7 % i 2014, 4,8 % i 2013, 7,2 % i 2012, 9,6 % i 2011, 11 % i 2010 og 15 % i 2009. I 2008 og 2007 var tallet omkring 13 %.

Irettesettelse er et refselsesmiddel som brukes for de minst graverende sakene og er brukt i 4,7 % av refselsene ilagt i 2014, mot ca. 7 % i 2013, 6,7 % i 2012, 2,6 % i 2011 og 3,6 % i 2010. I 2009 ble det reagert med irettesettelse i 5,6 % av sakene, i 2008 ca. 5 %.

2.5 Fordeling på personellkategorier

En separat listeføring av refselsler av befal som generaladvokaten har holdt siden begynnelsen av 2009, viser 29 refselsler av befal i 2014, det vil si en andel på ca. 5,2 %, mot 37 refselsler i 2013 (7,7 %) og 25 refselsler (4,5 %) i 2012. Det ble registrert 38 refselsler av befal i 2011 (ca. 5,7 %), 26 i 2010 (ca. 4,6 %) og 42 i 2009 (7 %).

De 29 refselsene kan deles opp i 7 saker om brudd på militær skikk og orden, gjerne i kombinasjon med beruselse, 7 saker om frivillige relasjoner utover det vennskapelige mellom befal og vernepliktig soldat, 6 saker om ulovlig fravær, 6 saker om tjenesteforsømmelse og 3 våpenforseelser.

Når det gjelder refselse av befal (og vervede) generelt, vil generaladvokaten peke på at dette gjennomgående rammer vesentlig hardere overfor disse enn overfor vernepliktige korporaler og menige under førstegangstjeneste. For en som har sitt levebrød i Forsvaret, vil en refselse henge ved og kunne forstyrre fremtidig karriere på en helt annen måte enn for en som i praksis er ferdig med Forsvaret etter fullført førstegangstjeneste og som skal ut i studier eller sivil jobb uten at arbeidsgiveren (eller politiet) får kjennskap til eventuelle refselsler. Det kan derfor ikke ses som et mål at det skal være noen matematisk likhet mellom personellkategoriene mht. bruk av refselsler.

3. Klagesaksbehandling

Oversikt over antall klagesaker foreligger fra og med 1990. Oversikten er basert på antall uttalelser avgitt av krigsadvokat eller generaladvokat som ledd i klagesaksbehandling:

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ant.	198	166	72	27	24	22	18	35	25	19	25	28
År	2013	2014										
Ant.	26	19										

Statistikken for **Klagenemnda for disiplinærsaker**, som er annen og siste klageinstans, ser ut som følger (for 2010 og 2011 basert på Klagenemndas saksnummer, dvs. året saken kom inn):

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ant.	24	13	14	3	6	1	5	1	1	4	4	3
År	2013	2014										
Ant.	4	5										

Klagehyppigheten har etter 2004 vært lav, fra tidligere å ha ligget på et noe høyere, men likevel stabilt lavt nivå. Fra 2001 er klageprosenten for førsteinstans følgende:

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
%	9,4	8,3	8,5	6,5	3,8	4,4	3,2	7,3	4,5	3,5	3,7	5,1
År	2013	2014										
%	5,4	3,4										

En lav klageprosent kan tas som uttrykk for tillit til systemet. Den kraftige nedgangen i 2004 medførte imidlertid en viss bekymring med hensyn til om de refsede blir informert om sine rettigheter. Det legges derfor herfra vekt på informasjon til avdelingene skriftlig og muntlig, herunder at det holdes foredrag for tillitsvalgte om disiplinærordningen.

Generaladvokaten antar at det beskjedne antallet klagesaker i betydelig grad skyldes god og utstrakt rådgivning fra krigsadvokat til refsede sjef forut for refselsens ileggelse. Krigsadvokaten gir slike råd i et stort antall saker, om alt fra bevisvurdering til utmåling og selve utfyllingen av refselsen. I saker av et visst omfang vil krigsadvokaten ofte kontaktes av og bistå militærpolitiet, altså allerede på etterforskningsstadiet. Krigsadvokatens råd gis enten muntlig per telefon eller skriftlig. Skriftlige råd gis i form av en uttalelse der krigsadvokaten har fått tilsendt sakens dokumenter og vurderer alle sider av saken. I 2014 ga krigsadvokatene skriftlig uttalelse i 116 saker.⁹

Dersom en påklaget refselse til første klageinstans ikke blir opphevet eller endret i tråd med klagen, kan den refsede klage videre til Klagenemnda. Klageprosenten for andre klageinstans er beregnet i forhold til antall klager i første klageinstans, uavhengig av utfallet av saken. I og med at en del av klagerne får medhold i første instans og således ikke har noen grunn til å klage videre, vil klageprosenten i realiteten være en del høyere enn tallene nedenfor viser:

År	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
%	12,1	7,8	19,4	11	25	4,5	28	2,8	4	21	16	11
År	2013	2014										
%	15,4	26,3										

De absolutte tall er så vidt små når det gjelder sakene for Klagenemnda, at tilfeldige endringer vil gi store prosentvise utslag. Generaladvokaten vil derfor ikke trekke noen konklusjoner ut over å konstatere at Klagenemnda fortsatt synes å ha sin berettigelse som en siste kvalitetssikring.

4. Generaladvokatens uttalelser i klage- og kontroll saker

4.1 Klagesaker

Generaladvokaten har behandlet 6 klagesaker i 2014, mot 7 i 2013, 17 i 2012¹⁰, 9 i 2011, 7 i 2010 og 8 i 2009.

⁹ 2014 var et topp-år i så måte. I 2013 ga krigsadvokatene skriftlig uttalelse i 64 saker. Foreløpige tall for 2015 tilsier et noenlunde tilsvarende antall som 2014.

¹⁰ 19 i arbeidsstatistikken, da to saker har måttet behandles to ganger hver.

Generaladvokaten anbefalte opprettholdelse av fem av de seks refselsene. Én refselse ble anbefalt opphevet, da klager etter generaladvokatens oppfatning ikke hadde gjort seg skyldig i noe refsbart. Generaladvokaten ga noen merknader til etterforskningen i den forbindelse. En av klagesakene gjaldt unnlatt oppmøte til trening i Heimevernet. Klager ble ilagt refselse på 6 dager arrest for 4 dager ulovlig fravær, etter at refsende sjef hadde innhentet skriftlig uttalelse fra krigsadvokaten. Distriktssjefen besluttet at refselsen skulle opprettholdes, etter anbefaling fra generaladvokaten. Klager klaget videre til Klagenemnda, men ble heller ikke hørt der. Klager (det vil si refsede) møtte ikke til avtjening av de 6 dager arrest han var ilagt. Han ble da mistenkt for overtredelse av militær straffelov § 35, som rammer militærnekting. Saken ble etterforsket av militærpolitiet, påtalevurdert av krigsadvokaten og påtaleavgjort av statsadvokaten med tiltalebeslutning. Aktoratet ble utført av krigsadvokaten. I juni i år ble det avsagt fellende dom i tråd med tiltalebeslutningen og krigsadvokatens påstand, på fengsel i 90 dager hvorav 14 dager ble gjort ubetinget og den resterende del betinget. (Dommen er ikke rettskraftig.)

Denne saken er interessant, fordi den illustrerer overgangen fra disiplinærrett til strafferettslig forfølgning og dom: Forsvaret forsøkte først å korrigere vedkommendes atferd ved hjelp av sitt eget verktøy – disiplinærmyndighet. Når dette ikke førte frem, var det av både individual- og allmennpreventive hensyn nødvendig å bringe saken inn for domstolen.

4.2 Kontrollsaker

Generaladvokaten har ikke avgitt noen uttalelser av typen særskilt kontroll i 2014.

5 Dommer i straffesaker avsagt i 2014

Generaladvokaten og krigsadvokatene utgjør den militære påtalemyndighet og har påtalemyndighet i saker som angår brudd på militær straffelov, jf. straffeprosessloven kapittel 35. Sakene etterforskes som regel av militærpolitiets etterforskningsavdeling under krigsadvokatens ledelse. I saker hvor krigsadvokaten ikke selv har påtalekompetanse avgjøres påtalespørsmålet av statsadvokaten på krigsadvokatens innstilling. Aktorat for tingrett og lagmannsrett utføres normalt av krigsadvokaten. Aktorat for Høyesterett utføres normalt av generaladvokaten (sist i 2008).

Generaladvokaten og krigsadvokatene er også involvert i et varierende antall saker som involverer Forsvaret og/eller militært personell som ikke ender opp i vår statistikk grunnet at det straffbare forhold dekkes av borgerlige straffebestemmelser.

Generaladvokaten har registrert 17 dommer for brudd på militær straffelov avsagt i 2014. De fleste dommene angår enten unnlatt oppmøte til førstegangstjeneste eller militærnekting.

Straffesaker om unnlatt oppmøte til førstegangstjeneste har hatt en drastisk nedgang de senere år. I 2014 falt det dom i 9 slike saker. Nedgangen antas å skyldes Forsvarets utvidede seleksjonssystem og tilstrekkelig tilgang på personell som er motivert for å avtjene verneplikt. Normal straffutmåling for ikke å møte til førstegangstjeneste (militær straffelov § 34) er 14 dager betinget fengsel ved første gangs overtredelse, jf. Høyesteretts dom inntatt i Rt. 2006 s. 710.

Det falt dom i 5 militærnektersaker i 2014. Når det gjelder militærnektersakene, er trenden at vedkommende nekter ytterligere vernepliktig tjeneste i Heimevernet etter å ha gjennomført førstegangstjenesten. Utviklingen skyldes antakelig ikke at heimevernsmannskaper har endret sin

opptreden, men at distriktstabene i løpet av de siste par år har økt innsatsen når det gjelder å følge opp fravær. Normal straffutmåling for militærnektning (militær straffelov § 35) er 90 dager fengsel, hvorav 76 dager gjøres betinget.

De tre dommene fra 2014 som ikke var relatert til fravær, gjaldt ordreunndatelse, vold mot foresatt og bedrageri. To av disse er omtalt nedenfor.

Generaladvokaten vil gjengi hovedtrekkene i tre av straffesakene der dom falt i 2014:

5.1 Sak om militærnektning og uriktig tjenestlig erklæring

En menig heimevernssoldat hadde unnlatt å møte til fire dagers årlig trening i sitt heimevernsdistrikt. Han forklarte at han anså seg ferdig med militæret og at han hadde til hensikt å aldri møte igjen. Han var derfor tiltalt for s.k. militærnektning, jf. militær straffelov § 35. Han var også tiltalt for brudd på militær straffelov § 67 ved at han ved en anledning hadde signert på skjema for rekvisitering av utlevert våpen og ved dette erklært at han hadde kontroll på sitt tjenestevåpen. Soldaten erkjente både i avhør og i retten at han bevisst hadde kvittert for et våpen han ikke hadde kontroll på hvor befant seg. Soldaten ble dømt til 100 dager fengsel, hvorav 79 dager betinget. Soldaten anket saken til lagmannsretten, som nektet saken fremmet da de fant det klart at anken ikke kunne føre frem. Saken ble anket videre til Høyesterett som kom til samme resultat.

Denne saken, sammen med de andre dommene som relaterer seg til ulovlig fravær fra militærtjeneste, stadfester at det fortsatt er en realitet i at militærtjenesten er en plikt og ikke frivillig.

5.2 Sak om bedrageri

En vernepliktig menig soldat leverte reiseregninger for utgifter han ikke hadde hatt, og tok initiativ til at et større antall medsoldater skulle gjøre det samme mot at de skulle dele utbyttet. Soldaten ble siktet for flere overtredelser av militær straffelov § 68 annet straffalternativ, som rammer den som i uberettiget vinnings hensikt avgir en uriktig tjenestlig erklæring som er ment å tjene som bevis. Han ble også siktet for forbrytelse mot straffeloven § 183, som setter straff for å benytte et forfalsket dokument som middel til en forbrytelse som kan medføre to år fengsel eller strengere straff.

Saken ble avgjort ved tilståelsesdom, i tråd med krigsadvokatens siktelse og forslag til straff. Soldaten ble dømt til betinget fengsel i 45 dager. Han ble videre dømt til å betale erstatning til Staten ved Forsvarsdepartementet på kr 74.705, herunder til å tåle inndragning av kr 24.100 som militærpolitiet hadde beslaglagt.

5.3 Sak om vold mot overordnet

En vernepliktig menig soldat slo en vernepliktig visekorporal i ansiktet idet visekorporalen rettet på antrekket hans i forbindelse med forestående vaktjeneste. Soldaten ble av tingretten dømt til fengsel i 14 dager, som var krigsadvokatens påstand. Soldaten anket straffutmålingen til lagmannsretten. Lagmannsretten omgjorde straffen til 14 dager betinget fengsel og bot på kr 10.000.

Lagmannsrettens dom ble ikke forsøkt anket videre til Høyesterett av påtalemyndigheten, fordi de faktiske omstendigheter i saken skilte seg fra det typiske faktum i militære voldssaker, noe som kunne begrenset sakens prinsipielle rekkevidde. På generelt grunnlag er generaladvokaten av den oppfatning at vold mot overordnet eller foresatt – som er et angrep på den militære underordning – normalt bør straffes med ubetinget fengsel av allmennpreventive hensyn. (Lagmannsrettens dom har referansen LB-2013-170646 og er tilgjengelig på Lovdata PRO.)
